

V drugi brošuri pa ima g. Ražun pred očmi konkreten smoter. On dokazuje, da je narodna šola za Št. Jakob v Rožu neobhodno potrebna, da bo mnogo koristila vsem koroškim Slovincem in da ima tudi najlepšo bodočnost. Narodna in gospodinjska šola naj vzgaja narodno zavednih deklet, žen in mater. Zato pozivlje vse Slovence, naj pomagajo Korošcem, da si zgrade tako šolo.

Požrtvovalni trud g. župnika Ražuna res zasluži, da vname k sodelovanju najširše sloje slovenskega naroda. Na Koroškem je slovenska postojanka v največji nevarnosti, izpostavljena najhujšim napadom in najslabje zavarovana. Zato naj se pa razširita ti dve knjižici čim najbolj in naj doneseta tudi sadov, ki jih pričakuje njiju pisatelj!

L.

Zgodovinska knjižnica. Izdaje „Zgodovinsko društvo“ v Mariboru. I. odd.: Pomožna znanstva. 2. zvezek: Prazgodovinske izkopine. Tisk „Zvezne tiskarne“ v Celju. 1906. — V uvodu čitamo: S tem navodom želi „Zgodovinsko društvo“ med širjim občinstvom vzbujati zanimanje za razne izkopine, naj bi se vsaka taka najdba hitro naznanila društvu vodstvu, najdene stvari pa izročile „Zgodovinskemu društvu“ za južnoštajerski narodni muzej... Namen tej knjižici ni, da bi podajala pregled o celokupnem, danes zelo razvitem starinoslovju, ampak le osnovna počela in navodila, kako je ravnati z najdenimi starinami. — Knjižica ima torej jako praktičen namen, in je tudi temu primerno sestavljena. Iz nje dobé laiki potrebne pojme o starinoslovju, da morejo sodelovati pri nabiranju in spoznavanju starin. Najprej poučuje o obsegu in metodi prazgodovinske vede ter navaja pomožno slovstvo, potem pa podaje pregled najstarejših dob: Starejša in novejša kamenena doba, brončena, hallstattska in latenska doba se označujeta, in nato se naštevajo in popisujejo sledovi prazgodovinskih selišč: Dupljine, mostišča, gradišča, tabori, kasteli, stražarnice, sledovi prastarih izdelovalnic, stare ceste, grobišča. Daljše poglavje se bavi z izkopavanjem grobov, in slednjič so sestavljena vprašanja za nabiranje in preiskovanje prazgodovinskega gradiva. Knjižici je pridejanih več slik, ki nazorno predstavljajo nekatere prazgodovinske predmete. Knjižica je jako priročna in bo gotovo ustregla svojemu namenu. Sicer se ozira v prvi vrsti na spodnještajerske razmere, a kar popisuje, velja ravno tako tudi za druge slovenske pokrajine. Posebno nas veseli, da opozarja „Zgodovinsko društvo“ na južnoštajerski zgodovinski muzej. Tak muzej je potreben, in le želeti je, da bi se vse starine južnega

Štajerja tudi res v njem shranile. Zdaj se žal večinoma vse razvleče drugam, a naša dolžnost je, da vse, kar govori o zgodovini naše domovine, ohranimo doma. Zakaj bi se tuji muzeji ponašali z našimi izkopinami? Južni Štajer bo gotovo podal dovolj starin za lep in zanimiv muzej.

D. S.

Naši cilji in vzori je naslov uvodnemu članku I. izvestja knezoškofijske privatne gimnazije v zavodu sv. Stanislava v Št. Vidu nad Ljubljano. Vodstvo zavoda v tem članku opisuje cilje in vzore krščanske vzgoje, ki naj človeka privede do tega, da dela vse iz najvišjih nagibov. Zato je potrebna pobožnost, vzgoja volje, samozatajevanje in red.

„Pisanice“, prvi slovenski pesniški almanah. Napisal dr. Janko Šlebingger. (Izvestje c. kr. II. državne gimnazije v Ljubljani.) Gospod pisatelj se bavi z almanahom iz Pohlinove dóbe „Pisanice od lepeh umetnost na tu lejtju 1781.“, o katerem pravi: „Menda nikjer se Pohlinov vpliv ne kaže tako odločno v vseh svojih jezikovnih grehih in smešnostih kakor v „Pisanicah“; in ako bi Pohlin v svoji kranjski biblioteki izrecno ne imenoval Damascena Deva kot izdajatelja te zbirke, bi jo smatrali brez pomisleka za njegovo delo. V jezikovnem oziru so vsi štirje snopiči približno na isti višini, toda precejšen napredek vidimo glede vsebine in metrike. Namesto osebnega kulta čitamo pesniške pripovedi, v katerih sicer prepogosto neverjetnost situacije osmeši nameravano poanto, obsežne basni z običajnim moralničnim zaključkom, ki ni vedno brez humorja. Neumestni patos v neznatnih življenskih položajih je ostal in učinkuje smešno prej in poznej. Staroklasična metra izginejo skoro popolnoma, in verzifikacija postane lažja, naravnejša. Izbor v motivih ni velik: Prigodnice, neznatni lirski utrinki, epigrami, pesniške pripovedi, pravopisna vprašanja, basni, opereta „Belin“, to je vsebina vsega almanaha“. Seveda pesniške vrednosti „Pisanice“ nimajo, a zanimive so kot izraz jožefinske dóbe na Kranjskem. Gospod pisatelj posamezne pesmi analizira in podaje mnogo zgledov.

P. Tom Burke (1830 — 1883). Značajna slika iz zgodovine cerkvene zgovornosti. Sestavil dr. Fr. Pernè. (Izvestje ces. Fr. Jožefa državne gimnazije v Kranju za šolsko l. 1905/6.) Gospod pisatelj si je izbral junaka irskega naroda, da poda ž njim mladini podobo velikega moža, neustrašenega in neutrudnega v borbi za resnico in pravico. Burke je bil dominikanec, se je šolal v Italiji in je deloval v Londonu, na Irskem in v Ameriki. Gospod pisatelj mu sledi

po njegovih potovanjih in opisuje zlasti njegovo delo za ubogi irski narod. Obeta nam nadaljevanje o zadnji dōbi Burke-ovega delovanja in oceno njegove zgovornosti.

Juri baron Vega, slovenski junak in učenjak. Življenjepis. Ob stopetdesetletnici njegovega rojstva spisal profesor Makso Pirnat v Idriji. Ponatis iz koledarja družbe sv. Mohorja za l. 1905. Izdala in založila družba sv. Mohorja v Celovcu. Celovec 1906. Mala 80, 51 strani, Cena 30 vin. — „Dom in Svet“ je prinesel l. 1904. v 3. št. sestavek „Ob 150 letnici Vegovega rojstva“, v katerem je pregledno razloženo, kdo se je v teku stoletja zanimal za Vega in kdo je kaj pisal o njem. Ondi naštetim publikacijam je treba dodati še prof. Maksa Pirnata spis, ki smo ga zgoraj zaznamovali s polnim naslovom. Ker čujemo, da se bo letos odkril v Moravčah Vegov spomenik, se nam zdi umestno, da opozorimo slovensko občinstvo na to poljudno in gladko pisano knjižico, ki ima namen, posebno pri mladini zbujati zanimanje za velikega našega rojaka in za njegove vrline. „Kar je Vega dosegel, vse to je dosegel le s svojo jekleno, neutrudljivo pridnostjo“.

P.

Grand hôtel Union v Ljubljani je naslov jako lični knjižici, ki je izšla v slovenskem, nemškem in francoskem jeziku. Njen namen je reklama za tujski promet v Kranjski deželi. Izborne slike nam ne kažejo le krasnih, z vsem modernim komfortom opremljenih prostorov hotela „Union“, na katerega je lahko Ljubljana po pravici ponosna, ker mu daleč naokoli ni enakega, ampak tudi slike Ljubljane, Postojnske jame, Bleda, gradu Predjama, Bohinjskega jezera, Vintgarja, Triglava, Peričnika i. t. d. s primernim popisom. Želimo, da se knjižica razširi zlasti med potniki.

Vojska na Daljnem Vzhodu. Uredil dr. Evgen Lampe. V Ljubljani, 1906. Založba „Dom in Sveta“. Tisk „Katol. Tiskarne“. Str. 374. — To delo, ki je pričelo izhajati že

početkom rusko-japonske vojske, je dokončano s 24. polo, ki je nedavno izšla. Seveda izpočetka ni nihče mislil na to, da se bo vojska za Ruse tako žalostno končala, in iz splošnega zanimanja za vojne dogodke je izšel sklep, da se začenja izdajati to delo. Urednik je rabil, kakor se vidi najboljše vire, zlasti poživljajo opis vojnih dogodkov mnogoštevilni dopisi ruskih vojakov z bojišča, ki jih je nabral iz ruskih dnevnikov. K sklepu opozarjamo na kratko, a temeljito razpravo o početkih in vzrokih ruske revolucije. Knjiga je jako bogato ilustrirana in ima trajno vrednost. Saj je pa tudi doslej edina te vrste v našem slovstvu.

F. D.

Žurnal ministerstva narodnega prosvetščenijskega (Maj 1906. Novaja serija. Čast III.) prinaša izpod peresa prof. Zabolotskega, ki nam je znan izza odkritja Prešernovega spomenika v Ljubljani, kratko oceno Vesel-Aškerčeve „Ruske antologije“. Po mnenju Zabolotskega se odlikuje slovenska antologija pred drugimi inozemskimi, ruskimi antologijami s svojo bogato in vsestransko vsebino in po dobrih prevodih, med katerimi se odlikujejo posebno prevodi Aškerčevi. Interesantna je ocena Zabolotskega tem bolj, ker podaja tudi kratke literarne črtice o prevodih glavnih prevajateljev Vesela in Aškerca in dobro označuje posebno duh in nazore Aškerčeve. Nazadnje priporoča za bodoče ruske antologije in zbirke pesmi, ki so popolnejše in bogatejše kakor ona zbirka, ki jo je uporabljal Aškerc in drugi; zato pogrešamo v naši „Ruski antologiji“ imena in pesmi nekaterih boljših ruskih pesnikov, ki bi jih pričakovali. Pod naslovom „O nekotoryh novyh izdanijah Slovinskoj Maticy“ opozarja N. Petrovskij učene Ruse na knjige „Matice Slovenske“ in na „Časopis za zgodovino in narodopis“. Pohvalno omenja zlasti Ilešičevo obelodanjenje Murščevih pisem in opozarja na nekatere nedostatke v Simoničevi „Slovenski bibliografiji“, ki jih je poudarjal že v istem „Žurnalu“ 1906. I. št. pod naslovom „Slovenica“.

I. M.

